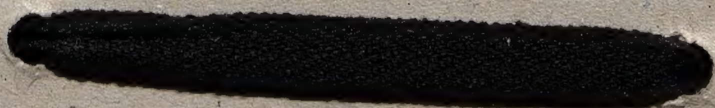
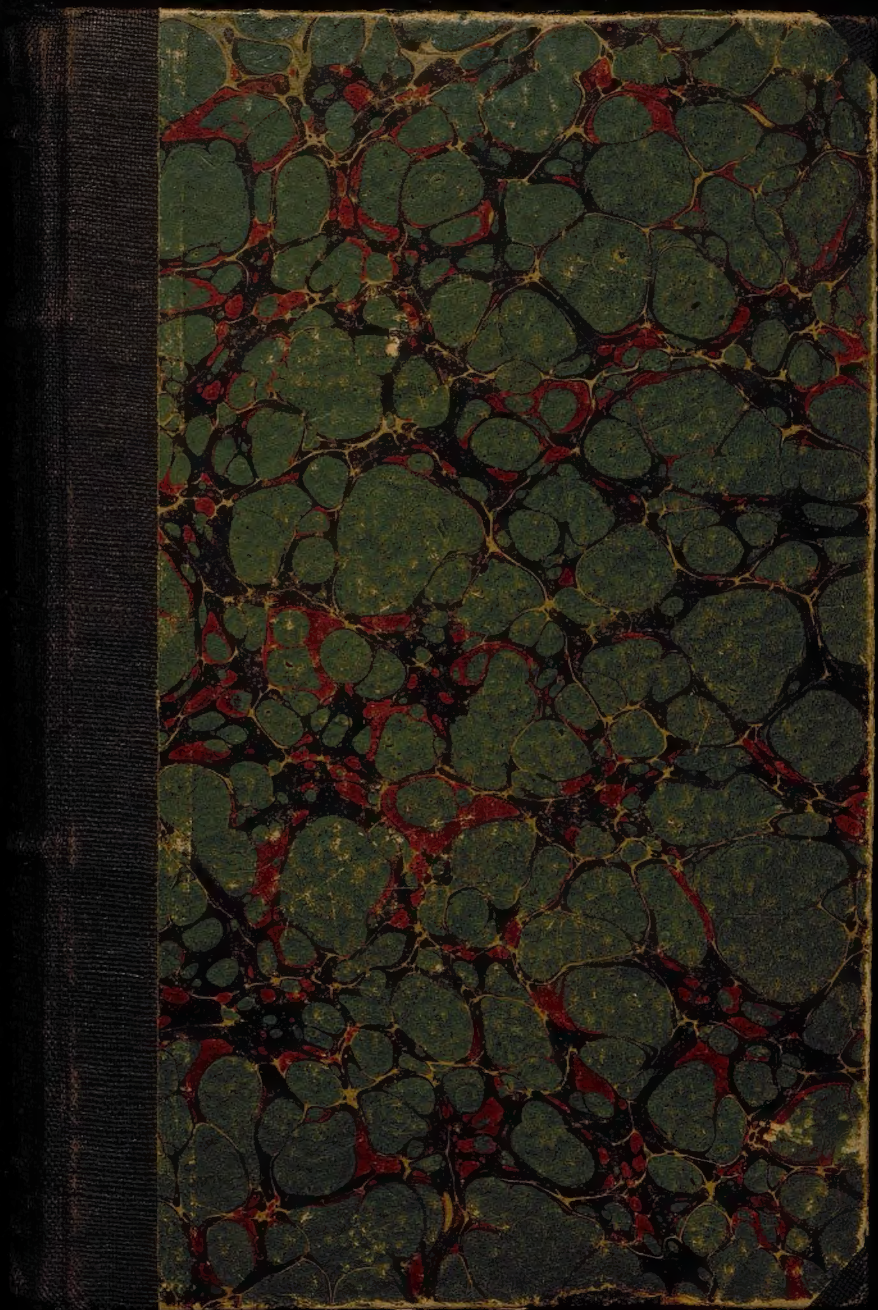
Mieczysław Pawlikowski
Notatnik z zapiskami
dotyczącymi religii.

Rkp.

b. d.







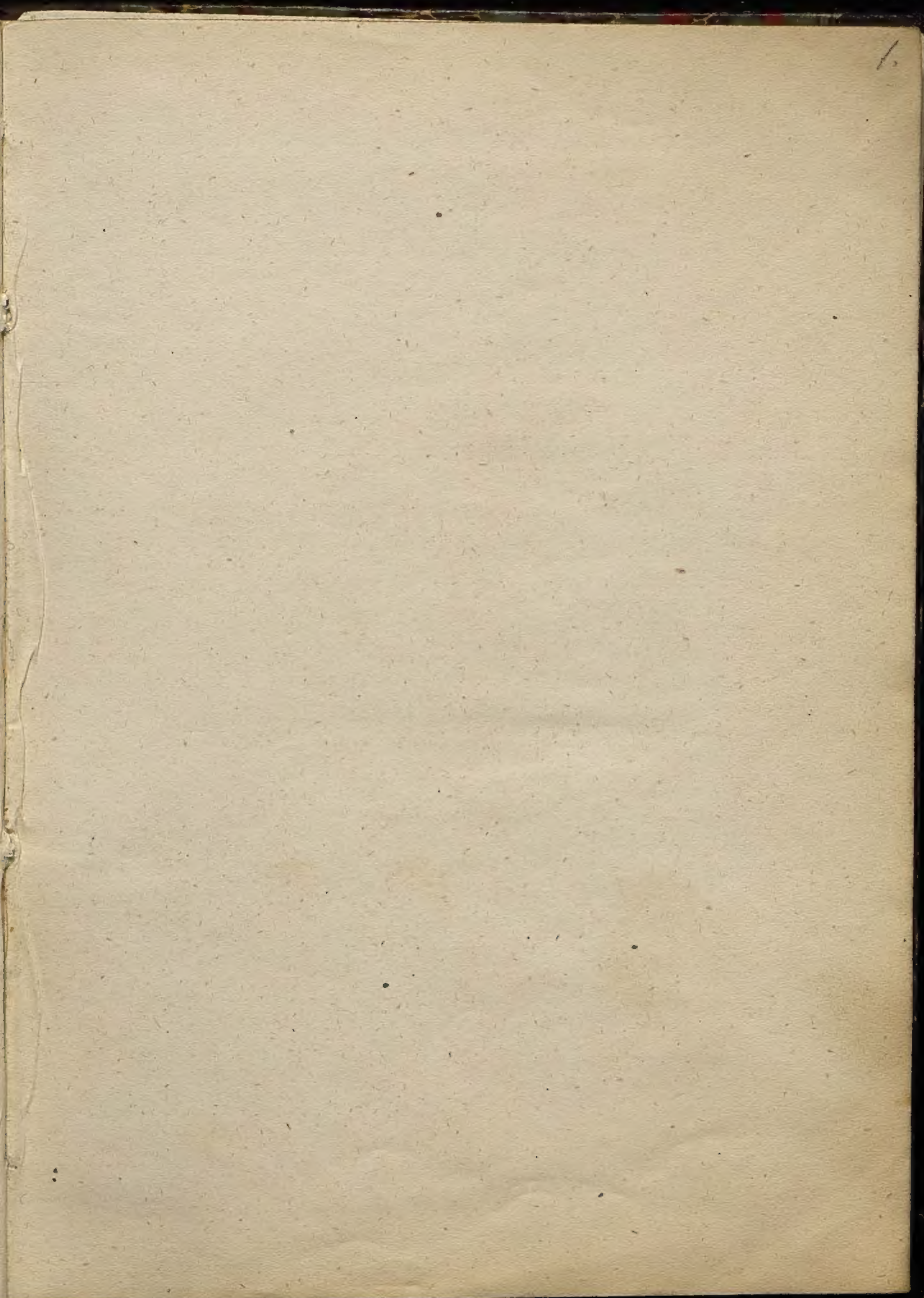


λαμπάδα ἔχοντες διαδώσουσι ἀλλήλοις

οὐκ ἦν τὸ φῶς, ἀλλ᾽ ὅτι μαρτυρήσῃ περὶ
τοῦ φωτός. (Ew. St. Joh. ?)

// n. p. // Filozofia.

κλαυσί-γελως = płacz i śmiech razem



6

„Aux abords de la foi, la raison agit seule pour en apprécier les titres" (Fénelon „L'art de croire")

„Les superstitions, ce sont les ouvrages avancés de la ~~[illegible]~~ citadelle." (de Maistre)

• ….. Leurs physiques est à peu près nulles. Car non seulement ils n'attachaient aucun prix aux expériences physiques, mais ils les méprisaient, et même ils attachaient je ne sais quel légère idée d'impiété impiété ; et ce sentiment confus venait de bien haut. – (. de Maistre. Soirées de St Petersbourg. V.)

• …. sed illud jussu Dei fieri pronuntiamus, nec curiose rem perquirimus … (Cosmas „Typographia Christiana" 115. – Lecky I. 219.)

9

Felix Bungener. „Rome et le vrai". Études sur la littérature catholique contemporaine. Paris 1873.

— Skargi ultram. na uciemiężenie kościoła str. 3. &
X. d'Alzon, grand-vicaire de Nîmes - 1872 dowodzi że parlament wersalski wyraził wyraźnie władzy najwyższej jak tylko rozstrzygać według zdania i woli Biskupa wersalskiego.
X. Morel „Catholiques libéraux" cytuje dekreta koncyliów i bulle papieży grożące ekskomunikacją miastom które heretyków nie karzą śmiercią.

— Fetyszyzm kat. 14. 105. 128. 129. (Przewrót Turyński. Pius II.) - 14. (Arnobius „Contra gentes" wyrzuca odróżnianie pogan różnych Jowiszów wedle świątyni iżby różnych bogów.) 221.
(G. Lecky I. 172. Cyfry i Stego [illegible] (Zbaw.) [illegible] obrazów - słowo)

— Biblji czytanie. - Wolno czytać tylko za pozw. (wedle kons. Trydent.)
— Pius IX. zowie w 1864 Biblję „pâturage mortel" a Tow. Biblijne w r. 1864 „invention pestilentielle"

— 225. Relikwie podwójne Stego Feliksa. (Pius IX) Dziennik kat. wyjaśnia że kości różnych w katakombach wybiera się i składa la szkielet i nazywa się „Victor" lub „Felix" lub „Fidelis" - bo każdy męczennik był wiernym, został zwycięzcą, a jest w niebie szczęśliwym.
— Przesada w rozpamiętywaniu męki 26. - 83. 84.
Stego Józefa 244. - Maryi 284.

— Elegancka religijność. - „Évangile imprimé sur velours" 110.
Affectation de mysticisme 113. - Formalizm 159. -

— W [illegible] ...anckich krajach wygina moralność, przyznaje Nicolas, Montalembert i.i. ale jakto tłumaczą 290 art.
— Modlitwy do świętych nie o pośrednictwo, ale o samą rzecz. 232. seq. 284.
Wszechwiedza i wszechobecność świętych: „Święci znają (wiedzą) Tego który zna wszystko czegóż by więc nie znali?" (Grzegorz VII.) 237.

— Ubóstwianie księży. 290. & seq. - „À l'autel le prêtre est Dieu par J.-Ch. quand, à l'instant du sacrifice, posant la victime divine dans son état d'immolation il dit sans détours: ceci est mon corps, ceci est mon sang." (Abbé Perreyve „Journée des malades".) „un mélange d'homme et de Dieu" „Bóg tylko przebaczać może grzechy - a więc księża mając władzę przebaczania, w tej chwili jak Bogiem."
„Bez pomocy księdza niepodobna wejść do Król. Nieb." (Wiseman)
Faber, de Dévotion au Pape „pisze że trzykrotnie Chrystus przytomny osobiście na ziemi: w świętach całego roku, w Eucharystji i w Papieżu. W papieżu obecność jego jest trwała i najrealniejsza - a w całym ciele Chrystusa wiemy, widzimy i jemu, cowięcej, niemoglibyśmy oczu Jezusa jako starca - ale możemy jako starca oczu go w papieżu. - Mermillod również mówi o trzykrotnem widzeniu Jezusa raz jeden w Palestynie, codzień w hostji, trwale w Papieżu.

⁄ 10. Odpusty. – 100 dni za każde przeżegnanie się wodą święconą*) (: Breve Piusa IX. :) i to dla żegnającego się lub dla duszy czyśćcowej w czyśćcu. 118.

M.s „Mémorial des indulgences" Paris 1836. – Approbation du Cardinal Dupont
206. – „Pour devenir un saint, il suffit de gagner le plus d'indulgences possible" (Sty Liguori)

Szkaplerz. – Brunatny, ustanowiony za objawieniem Stego Szymona Stork'a. – M. B^{ka} objawiła mu przynosząc także szkaplerz
Str. 122.
że co sobota [illegible] wstąpię do czyśćca dla wybawienia tych, którzy z tym szk. na piersi umarli: (: Jan XXII :)

Lisibercki. 6. Pater i 6 Ave (wedle Liguori) codzień, a można przez własnej duszy 500 dusz z czyśćca wybawić. – Szk. ten zaleca breve Piusa IX. 1836. – St. 122.

1 M. – „Gdyż brata swego nikt żadnym sposobem nie odkupi, ani może dać Bogu odkupu zań, – (Albowiem drogi jest okup duszy ich, i nie może się ostać na wieki.) – Aby żył na wieki, a nie oglądał grobu. (: Ps. XLIX. 8. 9. 10. :)

M.s. Odpusty i rozgrzeszenia u pogan: Ob: Plato. „Πολιτεία" ks. II. tom II.
Obacz: Larroque „Examen critique." I. 206., 210.

„Ah! nimium faciles, qui tristia crimina caedis
Fluminea tolli posse putatis aqua!" (: Ovidius. – Fast. lib. II.)

*) – Woda święcona (wedle Gaume'a (: „L'eau bénite") pomaga ... [illegible]
i święcenie wody — G. Lecky („[illegible]") I. 150 i d.

7. Odpusty. | „Spowiedników" Przewodnik - najbardziej ostawiony Sanchez'a - nowe przerobienie tegoż p. abbé Craisson
str. 317 z kwotami i Gualy. Evêque de St. Flour 1843. †
Bossuet o kazuistach.

Jezuita Cennito ćwiczenie religijne postanowił powtarzać (w myśli) dziennie 3000 razy jako złożone śluby. - Gregorio Lopez przez 3 lata za każdym oddechem powtarzał „Bądź wola Twoja jako na niebie tak i na ziemi"! (203 Bungener)

Za pieniądze zbawienie. „Pour les âmes du purgatoire" skarbonki. -

Jeden kat. autor (Faber „Tout pour Jésus") powołując się na św. Teresę mówi, że Bóg niecierpliwie wyczekuje za wybawieniem dusz z czyśćca .. (190.)

Faber „Tout pour Jésus" (Rozdział: „Voies faciles de l'amour divin") oblicza jak z najmniejszym trudem można się dostać do nieba. - Między innemi: codzień ½ godziny wstać wcześniej niż zwykle dla medytacyi - to czyni rocznie 3650 zasług najmniej. (200.)

Leon XII. w ostrowie dnie 3 rzymskie odpusty w roku i odpust zup. na łożu śmierci każdemu prenumeratorowi de la „Bibliothèque de l'oeuvre des bons livres" Lyon. - 6 franków rocznie i Pater i Ave jedno na intencję powodzenia tej instytucji. (204.)

Św. Chryzostom zaleca bogobojne życie jako dobrze na tamtym świecie opłacającą się spekulacyę. (Cytat. Ob: Larroque I. 217.)

Taxae cancellariae apostolicae et taxae sacrae penitentiariae item apostolicae. - Parisii 1520. - Wyciąg z tego dzieła w Larroque „Examen critique" I. 211. - n.p. „Absolutio pro illo qui usuras occulte exercuit = grossi 7. - Abs.o pro perjuro = grossi 6. - Abs.o pro eo qui in ecclesia cognovit mulierem = grossi 6. - Abs.o pro eo qui matrem, sororem aut aliam consanguineam vel affinem suam aut commatrem carnaliter cognovit = grossi 5. - Absolutio pro eo qui virginem defloravit = grossi 6. - Abs.o pro eo qui interficit patrem, matrem, fratrem, sororem, uxorem aut aliam consanguineam = grossi 5. vel 7." &&&&. [Ms. Wartość l. grossa była bardzo rozmaita - Obacz Lindego słownik i Ducange'a „Glossaire" - w tym wypadku może znaczy guldenów:]

---

† Pedro Calatayud: „Modo practico y facil de hacer una confesion general, asi para alivio y expedicion de los confesores come de los penitentes en examinarse y hacerla." Madryt 1820. (Ob: Larroque I. 215. wyjątki zresztą:)

Tertulian i Laktancjusz głównie bronili zasady że nigdy nikogo chrześcijaninowi zabić niewolno, ani żołnierzowi, ani sędziemu ani katowi.
Przeciw karom śmierci także Sty Ambroży i Sty Marcin z Tours (Lecky II. 19.)

Pierwszy [illegible] (współczesny Kalwina) Castellio = „Martinus Bellius"
[illegible] przekład [illegible] kat. i protest. (Lecky II. 39.)
[illegible] „le dogme socinien" (Lecky II. 35.)

DE HAERETICO COMBURENDO.

Compelle intrare (: Luc. XIV. 23. :)

— „Ad poenam quoque pertinet et haereticorum odium, quod fides illis data servanda non est. Nam si tyrannis, piratis, et caeteris praedonibus quia corpus occidunt fides servanda non est, longe minus haereticis pertinacibus, qui occidunt animas." (: Simancas, biskup hisp. – „De catholicis institutionibus" p. 365. – Lecky. Gesch. der Aufklärg." I. 308. :)

— „Si falsarii pecuniae vel alii malefactores statim per seculares principes juste morti traduntur, multo magis haeretici statim, ex quo de haeresi convincuntur, possunt non solum excommunicari sed et juste occidi. (: Thomas Aquin. – „Summa, pars II. qu. XI. art. III. :)

— „Haeretici pertinaces publice in conspectu populi comburendi sunt, et id fieri solet extra portas civitatis: quemadmodum olim in Deut. cap. XVII. idolatria educebatur ad portas civitatis, et lapidibus obruebatur.." (: Simancas „De cathol. instit. pag. 375. :)

— Tertullian za tolerancją (: Apol. cap. XXIV. :). – Hilary z Poitiers (: za prześlad. arjańskiego :) za tolerancją (: Ad Auxentium :). – Wykaz autorów w których cytacie wszystkie za Tolerancją lub przeciw zebrane, Obacz Lecky „Gesch. der Aufklärg. II. 10. :) – Lactantius za tolerancją.. – Cyprian (: przeciw (: Epist. lib. I. – epist XI. :), dowodzi że należy heretyków ekskomunikować, skoro na bałwochwalców lub nieposłusznych Kapłanom w Izraelu nakazaną była kara śmierci.

— Sty Augustyn przeciw tolerancji (: Retract. lib. II. cap. V. – Epist. XCIII (: w niektórych wyd. XCVIII. :) Epist. CXXVII. – CLXXXV. – Contra Gaudentium cap. XXV. – Contra epist. Parmeniani c. VII. :) Epist. I Bonifacio. – Contr. Gaudentium lib. I. cap. XIX. – Epist. CV. (vel CLXVI.

— Przeciw tolerancji: Donatyści, Nestorjanie, Arianie..

— Quid est enim pejor mors animae quam libertas erroris? (: Augustinus. – Epist. CLXVI. :) Lecky II. 18. not.

— Ks. Str. K. – [illegible] heretyckich rodziców.

H. Piekło. (:Obacz moją notatkę na okładzinkach Biblji:) Also. Str. 15, 16.

Lecky „Gesch. der Aufklärg." I. 242. seq., 252., 280.

1: Według Lecky'ego — opisy piekła przez Ojców kościoła. — wszyscy OO kościoła i teologowie (: aż do X. wieku gdzie pierwszy Scotus Erigena innego zdania :) „ogień piekieł" w dosłownem to jest materjalnem a nie przenośnem rozumieją znaczeniu. — Opisuje radość błogosławionych z widoku mąk potępieńców, n.p. Tertullian, Śty Tomasz z Akwinu (248. 253.) [illegible] —

(Lecky I. 301.) Cytuje: Lutra — wiele podobne do „Credo quia absurdum" w których Luter przeciw Erazmowi Rotterd. wypowiada zdanie że w tem właśnie cały szczyt i wzniosłość wiary, aby wierzyć że ten Bóg który dla upodobania swego tak wielu na potępienie przeznacza i katuje ich złośliwie cierpieniem zdaje, jest jednak najdobrotliwszym i najsprawiedliwszym [:Ob: Str. 31.:]
(: Podobne zdanie Pascal'a — str. 285.)

(I. 293.) Po za kościołem zbawienia niemasz, wszyscy OO. kościoła to twierdzą: Śty Cyprian, Origenes, Śty Augustyn, — dalej Śty Fulgenty &. (cytuje u Lecky'ego:). — Wyjątek stanowią że drugi z pomiędzy najstarszych OO kościoła, SSci Justyn Męcz. i Klemens z Alexandrji przypuszczając możliwość zbawienia dla cnotliwych pogan, ostatni nawet twierdzi że Sokrates i Heraklit w oczach Bożych byli chrześcianami. — Koncylium Kartagińskie w IV. wieku ustanawia aby tę kwestję zadawać każdemu Biskupowi przed Ordynacją, ~~gdyż~~ jako próbne pytanie [illegible] o jego prawowierności — uważano bowiem ~~tem~~ to za dogmat iż po za Kościołem niemożliwe zbawienie.

(I. 295.) Uwagi Lutra o spokojnem umieraniu pogan w niepokoju [illegible] przed śmiercią i uwagi Lecky'ego dowodzące że ów dogmat w owym czasie wielce był przytomny dla ludzkości. — Po za kościołem niemasz zbawienia twierdzi takie Luter, Kalwin, twierdzą Presbyterjanie, Independenci, [illegible]. — Przeciw [illegible] tylko Zwingli (: Lecky I. 298. cytowany słynny ustęp wyznania Zwingliego w którym bohaterowie cnotliwi pogan świecie z świętymi i chrześcian pomieszczeni w niebie jako obywatele [illegible]) Luter gorszy się tem zdaniem i powątpiewa o zbawieniu Zwinglego, Bossuet cytuje ten ustęp (w "Variations Protestantes liv. II. cap. 19.:) i powiada że dziś zacytować go można tylko autora z wzgardą potomności.

Quicumque vult salvus esse, ante omnia opus est ut teneat catholicam fidem, quam nisi quisque integram inviolatamque servaverit, absque dubio in aeternum peribit. Fides autem catholica est ut unum Deum in Trinitate et Trinitatem in Unitate veneremur, neque confundentes personas neque substantiam separantes. — (Symbol przypisywany Stemu Athanazemu, śpiewany co niedziela)

Sty Augustyn. (de Civ. Dei. lib XXI. c. 4.) twierdzi że się doświadczalnie przekonał o tem iż paw ten symbol nieśmiertelności nie umiera (: Lecky „Gesch. der Aufklärg." I. 157 :) 15.

Cosmas mnich (*535.) „Typographia Christiana" oparta na P. Św. Kosmografia (: najdziwaczniejsze wnioski. cf. Lecky I. 209 :)

Niematerialność duszy. – Wszyscy OO kościoła, z wyjątkiem może St Augustyna dowodzą, że dusza jest materjalną substancją (: Lecky I. 26[illegible] :) (: Klemens, Origenes itd. odróżniali myśląc czystego Ducha (: duszy i: dusza – coś podobnego do „périsprite", czyli „ciało" [illegible] Spirytystów :). Tertulian oparł twierdzenie na dogmacie o ogniu piekielnym

Sty Augustyn (De genesi – contra Manichaeos. XVI.) dowodząc dobroci Stwórcy, pisze o myszach (i żabach): „Ego vero fateor me nescire mures et ranae quare creati sunt, aut muscae aut vermiculae." –

Piekło wedle Stº Tomasza jest w środku ziemi, Inni teologowie twierdzą że w ogonie komety, inni że w słońcu a plamy na słońcu to cień dusz potępionych. (: Lecky „Gesch. der Aufklärg. I. 268. :)

 Grzech pierworodny. (Lecky I. 280 &) 1., Dzieci: (2., Tworzenie ob. str. 14,)

„Dno piekieł (: twierdzi, Tdoz.: i Stwierdzi:) mrowi się od raczkujących dzieciątek nie większych od piędzi, które umarły bez chrztu w matek łonie." – Sty Tomasz z Akwinu jednak przypuszcza iż mogłoby być iż dzieci w żywocie matek pomarłe może będą uratowane. Innej pod względem bez chrztu zmarłych dzieci opinii między teologami byli tylko: Vincentius (: współczesny Stemu Augustynowi:) który jednak to mniemanie wnet jako kacerskie odwołał i w IX. w. Hinckmar, Biskup w Rheims. – Pelagius heretyk, przeczący aby istniał grzech pierworodny. – Origenes tłumaczy go preexystencją dusz. – Sty Augustyn. – Sty Fulgenty „de Fide" (w VI. w.). – Sty Izydor. – Sty Świat wiernych. — Tysiączne pomysły matek w tr. w. i środki uratowania dzieci poronionego płodu – klątwa kościoła na nie rzucona. — Reformacja: Luter łagodniej stanowczo od kat. teologów dowodzi że nieochrzczone dzieci idą do ognia piekielnego na wieki. (: Grecy 90 kościoła przypuszczają że istnieje trzecie jakieś osobne dla nieochrzczonych niemowląt miejsce – Limbo – gdzie ani błogości ani cierpienia nie ma; ale kościół nigdy tego mniemania stanowczo nie potępił.) Kalwin twierdzi że dzieci które chciano ochrzcić, należy uważać za ochrzczone i obmyte z grzechu pierworodnego. [Ob: str. 14.] Socinus także przeczy stanowczo aby wina mogła być dziedziczna, a myślna wiara grzechem. Zwingli (mimo zdania tak obiera Bossuet z Lecky I. 91,) twierdził że dzieci chrześcijan nie mogą być potępione za grzech pierworodny a „probabilior videtur sententia" że i pogan dzieci tożsamo. – Przeciw potępieniu za grzech pierworodny Kwakrzy i Baptyści

– W XII. wieku Sty Bernard: „Nihil ardet in inferno nisi propria voluntas"

– Wiara że dzieci odpowiadać winny za grzech rodziców – w XV. i XVI. wieku – ogólna. (Lecky II. 29: majątek heretyków ma być konfiskowany wedle bulli Innocentego III (i Alex. IV.) dowodzi że i tego dzieci za rodziców karać. – Paramo (: „De orig. et progressu Sancti Inquisitionis" Madrid 1598. – str. 588:) zowiąc Boga „Najpierwszym Inkwizytorem" pisze: „Juste enim proceditur contra defunctos haereticos. Primo, ut memoria ejus damnatur. Secundo, ut bona illius per fiscum ab haeredibus defuncti seu a quibuslibet aliis possessoribus aufferantur." – Dotąd się prawo wspiera się Farinacius „De delictis et poenis." Venecia 1519. Dzieci pisze on (: wedle cyt. Lecky'ego II. 29.:) że dzieci heretyków „semper debent in miseria et egestate sordescere". tylko żyjąc i nie [illegible] im należy „Et tales esse debent in hoc mundo, ut eis vita sit supplicium et mors solatium." G. Ps. CIX. śpiewany w średn. wiekach przy obrzędzie n. p. odebrania szlacheckiego klejnotu skazanemu na śmierć za hańbiącą zbrodnię itp. złożony z samych prawie przekleństw na zbrodniarza i jego dzieci &.

Dalszy Ciąg Str. 55.

Ascetyzm. – Grzechy:

Oj. Kośc. Tertulian

– Oj. Kośc. Sty Klemens Aleksandryjski twierdzi że kobieta spoglądająca w zwierciadło, grzeszy przeciw drugiemu przykazaniu, upiększa swój obraz. (: Barbeyrac. „Morale des Pères." h. V. p. 18. :)

– Ascetyzm Gnostyków, Manichejczyków, Katharów. (Ob. Lecky 179. :) zagładzający się na śmierć neoplatonik Plotin, nie dozwala aby go portretowano „aby nie uwieczniono w ten sposób tego wstydu i hańby że posiada ciało."

– Justyn Męczennik, Tertullian i Cyryl Alexandryjski – Twierdzą o brzydocie fizycznej Chrystusa. Ostatni twierdzi że był „najszkaradniejszym z ludzi."

– Sty Izydor (: De Ordine creaturarum. V. cap. :) dowodzi że słońce i gwiazdy od czasu grzechu pierworodnego słabiej świecą. – Również Sty Augustyn (: De Genesi I. 13. :) pisze o wpływie tego grzechu na świat roślinny. – Sty Bazyli: Róże przed grzechem Adama nie miały kolców (: Εἰς τὴν ἑξάμερον. Homelia V. :)

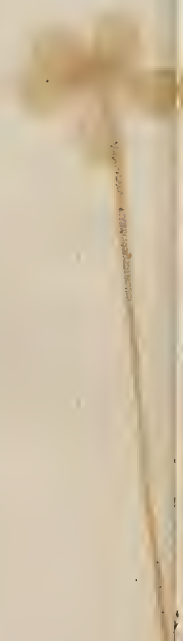
– Grzechem: losy ciągnąć kości rzucać itp., ~~gry~~ gry hazardowne, „gdyż jest to odwoływaniem się w drobnej wagi sprawie do sądu Boga." Tak dowodzono ogólnie w Średniowieczu. (: Lecky I. 218. :)

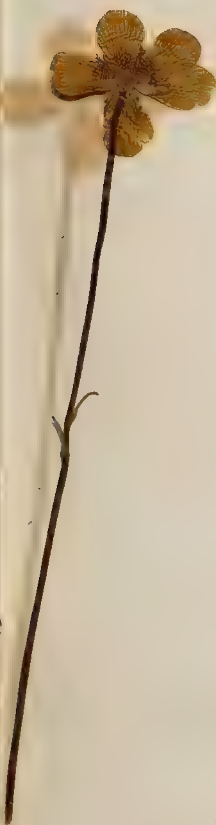
– Sty Augustyn (Lecky I. 281.) spierając się z Pelagianami o grzech pierworodny i o znaczenie chrztu, twierdzi stanowczo że wrzask niemowląt nie jest grzesznym i nie ściąga na nie wiecznego potępienia, lecz grzech pierworodny.

– Sty Chryzostom (: w rozprawie o Kapłaństwie :) chwali pobożne kłamstwo bardzo obszernie. – Sty Augustyn przeciwnie w rozpr. „Contra Mendacium" (Lecky I. 307. :)

18

20







[: w. rus. 14.] Credo quia absurdum (St. Aug.) 11,

Hic est fidei summus gradus, credere illum esse clementem qui tam paucos salvat, tam multos damnat, credere justum qui sua voluntate nos necessario damnabiles facit, ut videatur, referente Erasmo, delectari cruciatibus miserorum, et odio potius quam amore dignus. Si igitur possem ulla ratione comprehendere quomodo is Deus misericors et justus, qui tantam iram et iniquitatem ostendit, non esset opus fide. (: Luter: „De servo arbitrio pars I. sec. 23.") [: Lecky, I. 301. – Dalej cytowane ustępy z Lutra o Predestynacji i o zmarnowaniu potępieniu — obrzydliwe.:] Cf. Proudhon „Dieu c'est le mal" „S'il y a quelqu'un digne d'enfer c'est Dieu"

Qu'y a-t-il de plus contraire aux règles de notre misérable justice, que de damner éternellement un enfant incapable de volonté pour un péché où il paroit avoir eu si peu de part qu'il est commis six mille ans avant qu'il fut en être? Certainement rien ne nous heurte plus rudement que cette doctrine, et cependant sans ce mystère le plus incompréhensible de tous nous sommes incompréhensibles à nous-mêmes. (: Pascal

– Cf. Cytat. z Tertulliana do str. 7. mojej rozprawki o dziele Rabbinowicza

– Cf. Credo ut intelligam. (Sty Anzelm.) Nisi credideris non intelliges

– Cf. Ce qui excuse Dieu, c'est qu'il n'existe pas. (Beyle)

N'examinons point, adorons. (: Bossuet :)

3/6

38

40

44

[illegible]

ad: Str. 54

W Koranie opisy raju Mahometa tj. 7^mego^ Nieba: – Obacz:
Koran. XVIII. w. 30. – XXXVIII. 49.–54. – XLIII. 70.–73. – XLIV. 51–55.
LVII. 16.17. – LII. 17–24. – LV. 46–76. – LVI. 12–37. – LXIX. 21–24.
LXXVI. 12–21. – LXXVIII. 31–34. et passim –

Niebo. - cf. Str. 53.,

materjalne pojęte:

— „Aiunt theologi coelestes delitias adeo futuras uberes et omnia beati hominis membra omnesque sensus suam sibi beatitudinem sint habituri. – Hinc gustatus et lingua tanta ambrosiae suavitate tamque divino imbuentur succo ut assidue beatorum quisque lautissimo epulo videatur refici, idque ad omne et supra omne votum.“ (: Drexellius „de aeterno damnatorum carcere et rogo“. Cap. IV. – Monachium 1630. :)

do Str. 16.

,,Omnes ad damnationem nascuntur." (Aug. – ,,De peccatorum meritis" lib. I. cap. 28. §. 55.

Sty Aug. twierdzi że każdy z nich nietylko sam winien grzechu pierworodnego ale także ,,non improbabiliter" wszelkich grzechów swoich rodziców i przodków po Adamie. Opiera się w tej mierze na: Exod. XX. 5. – XXXIV. 7. – Num. XIV. 18. – Deut. V. 9. (,,Enchiridion de fide, spe et caritate." cap. 46.)

,,Propagatione non imitatione transfusum omnibus inest unicuique proprium" (Conc. Trident. – sessio 5.)

Limbo (Ob. Str. 16.) Że dzieci nieochrzczone nie będą wprawdzie wśród wybranych ale i nie będą także i w ogniu wiecznym — Tak twierdzą Sty Grzegorz z Naz Sty Grzegorz z Nyssy i Sty Tomasz.

Z nowszych teologów kardynał Sfondrate: ,,Nodus praedestinationis dissolutus" twierdzi że dzieci te będą nawet miały w udziale pewien rodzaj pokoju i błogości. Zdanie to potępione przez Bossueta i 4 bisk. franc. w liście do Pap. Innoc. XII.

Bossuet pisze: ,,Illi parvuli sub potestate diaboli in carcere inferno degunt, loco horrido ac tenebricoso."

Frayssinous twierdzi w najnowszych czasach że stan tych dzieci jest nawet o tyle błogi iż pragną tak w nim trwać na wieki.

Limbo:

Sty Augustyn: ,,Non baptisatis parvulis nemo promittat inter damnationem regnumque coelorum quietis vel felicitatis cujuslibet atque ubilibet quasi medium locum; hoc enim eis etiam haeresis Pelagiana promisit. (,,De anima et ejus origine" lib. I. cap. 9.)

,,Nullus relictus est medius locus ubi ponere queas infantes.... Qui non in dextra, procul dubio in sinistra: ergo qui non in regno, procul dubio in igne aeterno." (Sermo 294. De baptismo parvulorum cap. 3.) (patrz Larroque. ,,Examen critique" I. 75. sq.)

Z nowszych teologów kardynał Noris dowodzi że ogień piekielny tym dzieciom tylko niemile dogrzewać i dopiekać będzie ale nie będzie ich piec i palić. – ,,Poena levissima ac mitissima erit ab igne calefaciente cum aliqua molestia pueros, sed non eos ustulante. &." O. Perrone S.J. prof. St teol. w Rzymie cytuje to zdanie w (Praelectiones Theologiae I p. 873.) i drwiąc zapytuje o termometr piekielny.

[illegible]

60

62

621.

66

O Trójcy. – Proclus – pisze o trzech hypostazach ~~Jowisza~~ Zeusa.
(: Cf: Larroque „Examen critique" I. 91. :)

Chateaubriand (: Génie du Chr.me I Partie. I. chap. 3. :) dla wytłumaczenia Trójcy odwołuje się do wyroczni Serapisa i do mythu trzech Gracyj.

Teologowie kat. przyznają, że w Starym Test: nie ma nigdzie mowy o Trójcy, a przynajmniej przyznają wszyscy że niema wyraźnej wzmianki. Sty Augustyn usiłuje dopatrzyć się wzmianki w dwóch pierwszych wierszach Genezy (: Confessiones lib. 13. cap. 5. :) jednakże te wiersze w innym traktacie inaczej tłumaczy (: De Genesi ad litteram cap. 4. „Potest autem et aliter intelligi" idd:), ducha bożego bowiem o którym tam mowa poczytuje za stworzonego jakiegoś ducha ożywiającego naturę.

Brak wzmianki o Trójcy w St. Test. tłumaczą teologowie tem iż Bóg znając skłonność żydów do politeizmu niechciał ich w błąd wprowadzać. N. p. Sty Jan Chryzostom (: Vta Homelia: περὶ ἀκαταλήπτου πρὸς τοὺς ἀνομοίους :)

Sty Justyn, były filozof platoński ideę platońską Trójcy stara się wcielić w chrześcijaństwo
+ 160.

lecz jeszcze w połowie IIgo wieku dogmat Ducha Stego ~~[illegible]~~ jako osoby Boskiej a więc i dogmat Trójcy nie jest bynajmniej utrwalony jako jedna z zasadniczych podstaw wiary. Orygenes (+254.) odpierając punkt po punkcie zarzuty Celsusa [J. „Sermo verus" około r. 150.] wymierzone przeciw Chrześcianizmowi, nie broni wcale tego dogmatu, widać że Celsus go nie zbijał – coby uczynić był pewnie nie zaniedbał gdyby ten dogmat wówczas już był istniał.

Nawet w początkach IVo wieku dogmat ten nie jest ustalony.

+330. Lactantius (: Institutiones divines. lib. 4. De vera sapientia §. 29. :) pisze: „Filius ac pater, qui unanimes incolunt mundum, Deus unus; quia et unus et tanquam duo, et duo tanquam unus.. ... Cum mens et voluntas alterius in altero sit vel potius una in utroque, merito unus Deus uterque appellatur." a dalej: „Fortasse quaerat aliquis quomodo, cum Deum nos unum colere dicamus, duos tamen esse asseveremus, Deum patrem et Deum filium.." & (: Larroque I. 128. :) Sty Hieronim z tego powodu wyraźnie zarzuca [illegible]. Lactantiusowi (: Epistola ad Pammachium et Oceanum 41. :) że „in epistolis ad Demetrianum, Spiritus sancti negat substantiam" i że uważa Ducha Stego tylko jako wyraz oznaczający świętość jednej z dwóch osób Bóstwa.

381. Sobor konstantynopolitański ogłasza boskość Ducha Stego. – Wyraz „procedit" (: Jan XV. 26. tylko: „od Ojca" :) – wielce niezrozumiały, nawet Sty Aug. pisze (: Contra Maximinum arianum lib. 2. cap. 14. §. 1. :) Cf. Str. 14. na dole.
„Distinguere autem inter illam generationem et hanc processionem nescio, non valeo, non sufficio..". &

Dodatek w symbolu tzw. „filioque" dopiero w IX. wieku. – Staje się przyczyną schyzmy greckiej



Przykazania MIŁOŚCI BLIŹNIEGO w Starym Testamencie:

3. Mojż. 19–18.

2. Mojż. 34–7.

3. Mojż. 25–36–25–28.–
5. Mojż. 15–11.
5. Mojż. 24–19.
3. Mojż. 25–36
Przyp. Sal. 24–17, 29 : 22–11.

Jez. 28. 5–8 (Port)
Przyp. Sal. 12. 11. — 24. 30–34. — Kaznodz. 5. – 11.
Miłości prawdy.
Ps. 51. 8. – Przyp. 2. 9–10, 12–19. — Mojż. 2. 20–7. — 16. 20–7. —
3 Mojż. 19.–14. — 5. 23–24. — Ps. 34. 14. – Zach. 7. 9. – 8. 9.

Sprawiedliwość równa dla wszystkich
3 Mojż. 25. – 6. 19.–11. – 29. – 26. — 4. 15–16. — 5. 17– 8. 1. 17. 3 19. (13. 19.)
Ps. 106. 3. — Ps. 15. 1–5. — Jez. 1. 11–15. — Micha 6. – 8
Przyp. 16–8. — 17.–1.
Ojczyzna. Jer. – 29. 7.

MG



Ruoul Rochette „Cours d'Archéologie" (wedle Leckyego jedno z najlepszych dzieł o historji sztuki)

— — — — Types de l'art chrétien.

——— Tableau des catacombes

—— ——— Discours sur l'art du Christianisme. 834

Emeric David. „Histoire de la peinture au moyen-âge.

Maury: „Légendes pieuses

——— „Croyances et legendes de l'Antiquité. 1863.

Didron. - Iconographie chretienne. Histoire de Dieu. Paris 1843.

Barni. Les martyrs de la libre pensée

Wiara w nieśmiertelność

(: Charles de Remusat „De la vie future a propos d'ouvrages recens." Revue des deux mondes 15 Juillet 1865.:)

— Wiara w nieśm. w starożytności połączona zawsze z wiarą w karę i nagrodę
——— ——— często z wiarą w preexystencję
——— ——— w formie zmartwychwstania. (: nawet Plato „Phedon" XVI.–XVII.–
——— często mówi że dusza „odżyje" zamiast że „przeżyje" śmierć człowieka.

— Plato „Phedon" (XVII. XLIV. XLVIII. LIV & passim) najlepszy do dziś dnia dowód
„warto hazardować dla tak wielkiej nadziei"

— Cicero „Tusc." (I. 11. 14. & passim. 17. 23.) „kto mówi „jeśli i wam to, jest błędem, – kocham ten błąd"

— Tacit. „Ann." (XVI. 19.) odwołuje się do mędrców   Propertius, Elegie. IV. 7.

— Sty Augustyn, Grotius, Bossuet, Leibnitz, Fleury = twierdzą że pewność życia po śmierci niebyła pierwszorzędnym artykułem wiary w żydowstwie.* Katolicy dawniejsi i Henri Martin (: nie historyk tego nazwiska) „La vie future" tłumaczy ten fakt tem, iż nauczanie tego dogmatu mogło być szkodliwe żydom skłonnym do przesądów, dowierzających wywoływanie zmarłych czarami &* (: Jan Chryzostom i Tomasz z Aquino twierdzą że życie pośmiertne nie było wcale objaśnione żydom w St. Test. :) * Toż samo ind Weill „Moïse et le Talmud"

— Henri Martin „La vie future" 1865. dowodzi umiejętnie dogm. katol. nieśmiertelności duszy i zmartwychwstania ciał; odpowiada na wszelkie zarzuty umiejętności. Luka jest mówiony. – Ern. Naville: „La vie éternelle" toż samo ale świetnym oratorskim stylem jako był prof. Filozofii. – Henri Martin za Tomaszem z Aquino

(Preexyst) dowodzi że duszę każdego dziecka Bóg osobno stwarza przed poczęciem – a stwarza wtedy z grzechem pierwor.

— Charles Lambert „L'immortalité selon le Christ" 1865. dowodzi że nieśmiertelność w Nowym Testam. oznacza że przyjdzie czas gdzie ludzie przestaną umierać i żyć będą jak miał żyć adam przed grzechem

— August Callet „L'enfer" 1861. ze stanowiska chrześc. kat. podnosi kwestię wątpliwą. in dubiis

— Cousin odwołuje się na owe dowody że „coś" (pryncyp) nie ginie ze śmiercią ale że życie z naszemi ziemskiemi oddalonami i wedle ziemskich praw w spełnieniu dobrych i złych uczynków – przyznaje iż udowodnić się nie da, bez uświęcenia tej „probabilité sublime" – „le voeu secret du coeur et l'assentiment universel des peuples."

— Franck „Dictionnaire des sciences philosophiques" dowodzi tem co Cousin a prócz tego przez „autorité des sages" „l'intérêt de la morale" „la nécessité de concilier l'ordre général avec la justice de Dieu" & „la nature de l'âme." —

— Dumesnil „L'immortalité" najpiękniejsze dzieło w obronie nieśm. (: wedle Michelet w. Bible de l'Hum.:)

* — Obacz notatki: Żydostwo i Chr. (Cahen)

Dalszy ciąg: Nieśmiertelność.

– Izaï. LVII. – przeciw wiecznemu potępieniu.

268

Szkoła Metempsych.

Jean Reynaud. „Ciel et terre" (z świata wśród – z gwiazdy na gwiazdę – bez utraty świadomości. – Wielość światów. 1855.

Flammarion. „La pluralité des mondes habités. — ilustrowany 7 fr., bez … fr. 3.50
„Mondes imaginaires et mondes réels. — 3.50
„Les merveilles célestes" Paris 1865. (: popularna Astronomia :)

André Pezzani. „La pluralité des existences de l'âme conforme à la doctrine de la pluralité des mondes. Opinion des philosophes anciens et modernes, profanes et sacrés. Paris 1864. (: 6 fr. :)

(: Baumgärtner Prof. w Freiburg „Schöpfungsgedanken." Blicke in das All" 1860. (Recenzja „Büchner „aus Natur" str. 216 :) podrobniej bredzi

Wēdas przeczą metampsychozie (: Fustel de Coulanges „La cité antique" :)

Friedr. Böhringer. „Athanasius und Arius, od. der erste grosse Kampf der Orthodoxie u. Heterodoxie. - Nebst zwei ergänzenden Zugaben: 1., Das Christenthum u. di Kaiser Diocletian u. Konstantin. 2., Antonius der Patriarch des Mönchthums" Stuttgart. 1874. 8° (4 Th. 20 Sgr:)

(: Szkołom uniwersyteckim. - Jestto część obszernego dzieła : Böhringer „Kirchengeschichte"

I. Band Polycarpus, Perpetuus, Justinus. - 1 Th.

II - Irenäus, der Bischof von Lugdunum 1 Th 10 Ngr:

III - Die lat.-afrik. Kirche. Tertullianus ~~1 Th. 15 Ngr.~~ + 2 Th. 20 Ngr.

Madonny z czarną twarzą - Tak jak Częstochowska: („Nigra sum sed formosa." Cant. 1.4.)

Notre-Dame de Myans

———. de Chartres

272

Credo ut intelligam

(: St. Anselm :) 273

Nisi credideris non intelliges.

Názory konce světa.

Srv.: Renan „Averroès“
řecky: I. 3, 7, 4).

NB. že [illegible] [illegible]. [illegible]
i v středu a v [illegible] [illegible] [illegible];
Srv.: řecky ([illegible]) I. 7, II [illegible];
[illegible]

276 Djabeł – przybiera czasem postać Chrystusa:

(„Malleus Malef. II. 77.” „Ignatius Lupus
w sprawie Gerona.”)

edict. S. Inquisitionis. 1603. p. 165.”

(„Lecky „Gesch. der Aufklärung” I. 49.”)

. . . .

Tak ci żywot żywotem
Bywa zakupiony. –
Dobri frimark dał płochi
Za on nieskończony.

(: Z napisu na pomniku Katarzyny Branickiej † 1588. – w kościele w Niepołomicach. — Obacz „Czas” z dn. 3 Grudnia 1874. - N. 277. :)

178

[illegible] (Lecky I. 18., 41.) [illegible] 279 [illegible]

[illegible] (Lecky. I. 20. I. 252)
i do 30 [illegible]

[illegible] (Lecky I. [illegible].)

[illegible] (Lecky I. 77.)

[illegible] innych [illegible]
[illegible] (Lecky I. 24.)

Ex Komunikacya [illegible] (Bungener 137).

1563.

Joh Weier [illegible] [illegible] [illegible] wydał [illegible] książkę [illegible]

[illegible] i [illegible] f. 405. 92 [illegible] — (Weier pierwszy [illegible] Lecky I. 66.)

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]

R. 1736. Trybunał Piotrkowski kazał zdjąć głowę Panu Sulimirskiemu z Sanockiego za niespowiadanie się przez lat kilka.

(: Obacz: Zygm. Kaczkowskiego powieść „Mąż szalony." Wilno 1865. - Tom 1szy. Str. 51. :)

Und wie ich's in Deinen fühle, wahrlich so ergeht es mir!

(: Goethe :)

[illegible]możny Panie

Dobrodzieju

Dzisiaj listownie zawezwany przez adwokata
[illegible]kiego do komplanacji ogólnej w sprawie
23 b. m. przyjadę do Lwowa

wane, czyni szczęśliwymi na ziemi, a w niebie koronuje chwałą. O cudowne światło, co wychodzi z ciemności nicestwa, ono oświeca dusze nasze i wznosi umysł aż do Boga! O kosztowny dyamencie, lecz zdeptany, co jaśniejesz w samem plugastwie grzechów. O nicestwo, którego sam widok czyni nas panami wszystkich rzeczy.

Niech cię nie nudzi Synu, że tyle mówię w tym przedmiocie, ktokolwiek bowiem wielbić pragnie Majestat Boski, winien mieć siebie w pogardzie i pragnąć, aby nim drudzy gardzili. Upokarzaj się przed wszystkiemi; uważaj się być niższym nad wszystkich, jeśli chcesz aby Pan był w tobie wielbion, a tyś zostawał w Panu. Chcesz aby Pan zniżył się i zjednoczył z tobą, nie podnoś się, pozostań w prochu ziemi, bowiem Bóg nieskłania się, owszem oddala od tych co są wyniosłymi. Wybieraj zawsze ostatnie miejsce, a Pan znijdzie z swego tronu, przyjdzie do ciebie, i tem wdzięczniej cię przyjmie, tem więcéj okaże ci miłości, im bardziej upokorzysz się, im bardziej zapragniesz aby cię zdeptano, jako rzecz najwzgardliwszą świata.

Bóg, który stał się ostatnim z ludzi, aby się ściślej z tobą zespolił, podaje ci te wszystkie uczucia pokory, nie przestawaj mu przeto składać dzięk. Dziękuj i tym, co podają ci sposobność do utrzymania się w pokorze, obchodząc się z tobą niegodziwie; albo

286

aby odmówił pozdrowienie Anielskie. Co zaraz dopełnił, lecz wymówiwszy te wyrazy, błogosławionaś Ty między niewiastami, zatrzymał się niechcąc dodać tego, co było na pochwałę Jego; a gdy owa pobożna osoba nagliła o to, zniknął napełniając ją pociechą ducha i mocniej niż kiedykolwiek przekonaną tym przykładem o ważności pokory.

Naucz się Synu, jeszcze upokarzać w swych sprawach, uważaj je niby zwierciadła w których widzisz odbitą nicość swoję: pokora bowiem i uznanie swej i swych spraw nicości, jest podstawą cnót wszelkich. Jako na początku stworzył Bóg pierwszego ojca naszego i świat cały z nicestwa, tak teraz cała budowa duchowna łaski, wspiera się na tej nieomylnej prawdzie: że sami z siebie jesteśmy nicestwem. Tak dalece, że im bardziej się uniżamy, tem wyżej budowa cnoty się wznosi, i w miarę jak zapuszczamy się w ziemię, jak odkrywamy posadę naszego nicestwa, Niebieski Budownik zakłada coraz trwalsze kamienie fundamentalne, służące do wzniesienia, do umocnienia tej duchowej budowy. Głęboko w umyśle swoim wyraź Synu tę prawdę, że w pokorze zanadto zagłębić się nie możesz, że gdyby mogła być w wszechświecie rzecz jaka nieskończona, tą nieskończonością twoja nikczemność i niegodnośćby była. *O chwalebne, błogosławione nicestwo, ono dostatecznie poznane i zachowy-*

by, mamy jednak jeszcz
żne przestrogi, które ci
1) Jeśli zamierzasz
i całkowicie panem sam
rozdzielaj ćwiczenia tyg
go dnia w tej, drugieg
się ćwiczyć cnocie; a
zamięszaniu: ale taki
uderzaj naprzód i natę
czenie tej skłonności
cię niepokoiła i dotąd
jednocześnie użyj wszel
sobów do nabycia cnot
przeciwnej: jeżeli bowi
cznym stopniu posiędzi
nych bez wysilenia wi
wielu różnorodnych ak
ty bowiem tak z sobą
jednę doskonałą posia
stoją w podwoi serca n
my je tam wprowadzili
2) Nie zakreślaj
ty, nie mów: tyle dni,
to użyję; ale zawsze n
występuj w szranki do
zwycięztwy toruj sobie
łości. Ani na chwilę ni
coraz nowych na drod
nie miał czynić postęp
ustaje i zatrzymuje się
chodzie, zamiast nabra

dosyć mocy do zniesie-
ıj im powtarzam i nie u-
iebądź zło wyrządzić ci

h wszystkich uwag, tak
ch, złośliwość szatana,
ṛo nicestwa, skłonności
jeszcze będą twój umysł
rozbudzać uczucia wy-
; tem więcej bierz po-
ia się, wiedząc z doś-
postęp czynisz na dro-
rudno ci przychodzi po-
ych, które pokazują, że
jem zakorzeniła się py-
z samej trucizny uczy-
i-z samego zła, lekar-
owadzisz.

I A Ł XXXIII.

tych, co pragną poskro-
ności i nabyć cnót im
ebnych.

viliśmy już wiele jak po-
ciężać złe skłonności i
ę w piękne cnót ozdo-

Matter. „Hist. du Gnosticisme" | Id. Hist. des doctrines morales des trois derniers siècles

Beausobre. „Hist. du Manichéisme" 1734

Denis. „Hist des idées morales dans l'antiquité"

Plancy: „Dictionnaire infernal"

Lacroix „le moyen Âge"

Hecker: „Die grossen Volkskrankheiten des Mittelalters" | Leky I. 247. cytuje Butlera zdanie o nagminnych obłąkaniach

Armand Saintes „Hist. du Rationalisme en Allemagne"

... „La crise actuelle de la morale" par Emile Beaussire. - Revue des deux mondes 1 Août 1884

Россія есть европейская держава.
«Наказъ» Екатерины II.

